

CORINA ISABELLA CSISZÁR

Tradiții din Sarasău

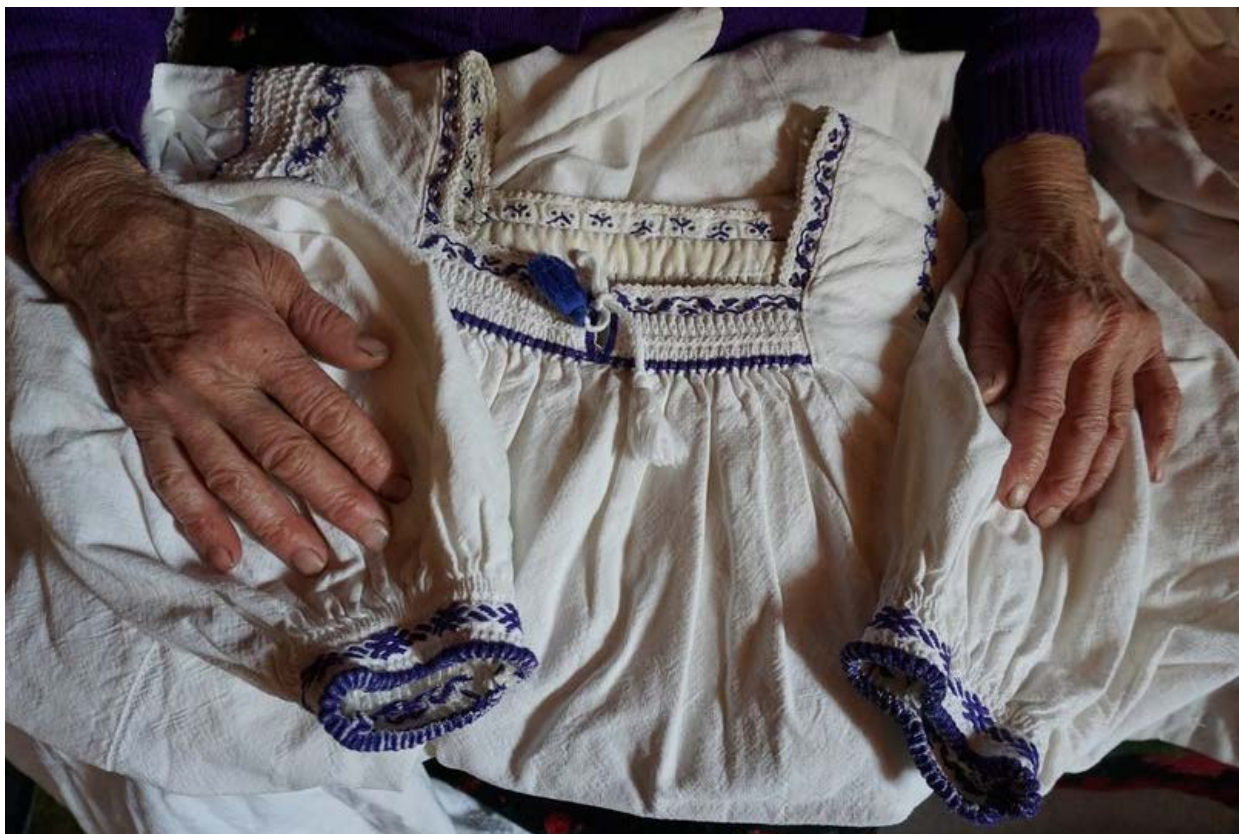
Anuța Șimon, din Sarasău, județul Maramureș, locuiește singură, pe ulița pădurii de conifere ce îi învăluie căsuța ca desprinsă din povești, cu mirosu-i îmbietor și proaspăt. Mătușa Anuța mărturisește că nici acum, la cei 83 de ani ai săi, nu știe ce înseamnă „a șide”. „A noști părinți o avut marhă, oi și o trebuit să lucrăm. Am lucrat la fân, la sapă și la tăte huc. Și amu numa lucru și lucru, nu am răbdare de stat”.

Este o femeie pricepută, mâinile ei cele dibace noaptea coseau cu migală cămăși cu modele înflorate și ziua executau treburi grele de bărbat, când, despica lemne în pădure, îmbrăcată în straie bărbătești. Acum s-a oprit un pic din lucru, să stea cu noi în povești: „Demult, să umbla cu sania în pădure, o fo săniucă cu cai, c-o fo greu, numa de năcaz și de amar, nu ca amu. Luam securea și merem două femei la o săniucă. Luam cioaricii tatii pă mine, sunt cioarici anume de lână să făceu. Luam cioaricii pă mine și plecam în pădure. Amu-i tare bine că-i drujbă, nu mai trebe să meri cu săcurea. Mă încălțam cu opinci și cu obdele de lână și plecam în pădure și aducem lemne. Că tata o fo la gostat, n-o fo cine. Aducem lemne și tăiem cu sirisău și cu securea. Acolo încărcam săniuca și trăjem cu caii.

Era o zolniță mare, noi îi zicem bărbântă. Și o punem pă covată și punem haine în té. Și deasupra punem o ștergare. Și cenușă. Și punem apă sierbinte și pă dincolo pă gios era o gaură pă unde cură apă. Și le ducem și le țânem acolo până sara, le luam și méréu în vale. Avem un pranic cu care le prănicam în vale pă un scaun. Amu nu mai méréu nime în vale. Merem și iarna era gheață groasă, frig, făcém cu securea un produh, băgam acolo și spălam. Méréu cu cizme de gumă. Ioi, de mine, că îmi îndețau mâinile și eram fără ciorapi.

Cusutul cămeșilor

Cosem la băieți cămeși țărănești cu pomnișori. Gătam acele. Țesăm la fimeii. Am avut bugătă cânepă și am lucrat cu ié cât îi lume. Am semănat sămânță de cânepă, un dărab cam cât îi casa. O ieșât, când o fost așé mare am cules-o. Un rând de cânepă s-o cules că zăce că era aceie albă. O culegém, o legam snopti, o băgam în vale să să toptească. O scotem de acolo la o săptămână, la două, când era toptilă, o spălam, o-ntindem pă lângă garduri să să uște. Era așé ni o meliță cu patru pticioare și cu amnari de acela și-l bătém așé. O melițam, o torcém până-i lume. Și făcém teară, război și țesăm cămeși și gatii la oamini, de tort, atunci n-o fo de aieste de bumbac. Tăt o trebuit a coase și a fa. La aieste de tăte dzâle nu făcém model, numa le cosăm *rubățuri* (îndoitori pentru a nu se destrăma). Și le îndoiem și le cosăm *rupturiță*. Pănturu cele de sărbători, punem un fir de tort și unu de bumbac, să sie mai mândre și mai albe cămeșile. Și api le spălam, tăiem cu ciuru și făcém pomnișori și gulere la feciori. Făcém cu albu și cu

Cămașă cusută de Anuța Șimon; Foto: Florin AVRAM

galbân la gulere, la mâneci, cheotori. Am făcut tri flori la cămeșă, m-am dus iar am făcut tri, după ce am gătat aieste cârligături, api am tăiet. Am luat cu acu și am scos tăt câte două fire și am cusut tăt așé câte două fire. Să pun *toldelele*, pă toldele facem colții ieștia. Și după ce am gătat colții, fac cârligături cu acu. *Găurițele* se fac cu albu. După ce o gătat tăt huc, o încrețâm cu ață, 4-5 încrețături cât să pțică aici ningătă. După ce am gătat de încrețât, cât de largă vrei, atunci coasem mânecile câtă toldea. Și le coasem cătăolaltă și îs gata. Și puném și ciucalauă. Și la feciori împleté tri ciucalauă pă jedite. Amu le țin în ladă. Am cusut la feciori și la femei și pentru bani.

Obiceiul nupțial

Anuța Șimon este și o bună cunoscătoare și observatoare a ritualului nupțial din Sarasău, fiind mereu prezentă la Cusutul steagului. „Care s-o înțăles s-o luat, nu le-o trebuit averi, umblau feciorii sara la fete și povesteau și care să înțelegeu, să luau, făceau nuntă.

Méré fecioru cu părinții în pețât la fată. Dacă o mărs omu cu fecioru la fată și s-o înțăles, méréu sâmbăta la popa, le strâga *herdetiș* în biserică. Și păstă o săptămână făceu nunta. Dacă știeu că mărg în pețât, îi aștepta părinții fetii cu mâncare pă masă.

La noi erau trei fete care chemau la nuntă. Duminică méré la căsuri și chemau la nuntă,

tri ori patru fete chemau, după cum era nunta de mare. Și fetele chema pân sat și pă ulițe, pân tât satu. Și în zâua nunții méré mirele și mireasa și striga nănașii la nuntă. După ce era gata steagu de cusut, méréu să cheme nănașii. Pă fetele care chemau la nuntă le numeau druște. Intrau în case și ziceau: să rugați părinții și eu mă rog frumos, să ziniți sâmbătă la nuntă. Eu am fo mai mult chemată la steag. Atârni șerinci câte tri șerinci păstă cipci. Și de acolo era un struț mândru la bota ceie de la steag. Puném batiste și șerinci mari albe și roșii. Noi méréu cu cipcile cele de acasă. Cununa să făcé de bărbânoc mândru verde. Și după ce o împletém, făcém așé cât era bota de lungă și puném pă steag după ce gătam tât de pus. Și le cosém tăte să nu ptice. Și apoi jucam Jocu steagului în casă la mire, era de jucat și de sărit. Erau feciori și jucau în casă roată și mirele în mijlocu feciorilor scutura steagu de trei ori și juca. Și apoi da steagu la feciori.

Mergea mirele cu alaiu lui la beserică și ieșé și mireasa când porné mirele pă drum. Druștele avéu perechi feciori, trebuia să îi înstruță cu rujmălin și verdeață. Până méréu la cununie jucau în casă. Când să auză doba și ei tiotéu și străgau și auzé și mireasa și să porné la nuntă. Avéu ceterași și mirele și mireasa și după ce zinéu de la cununie, un ceteraș méré hăt. Numa atâta îl băga la mireasă până vinéu de la beserică.

Când ajungeau mirii la locul unde se ținea nunta, se striga cu grâu:

Să trăiți, bine ați vinit,
Că cu drag v-am ogodit.
Să trăiți, bine ați intrat,
Că cu dor v-am așteptat.

La nuntă erau haluște cu cureți, prăjitură, piftele, fripturi, ciorbă. Demult, tăié câte o vacă și câte un porc și făcé de tât feliu.

Mirele juca mireasa după ce să gâta de strâns banii. Mirele o răscumpăra de la stegari. S-o gătat jocu miresii și mirele o lua de la stegari și stegariu nu vré da mireasa, până nu puné bani și mirele. Api punéu amândoi bani și tât să hărăieu câte un dărab de vreme. Și apoi mirele da mai mulți bani ca să nu deie stegariu. După miezu nopții să juca asta. Jucau și oaminii și după 12 era jocu miresei. Și o giuca tătă lumea pă bani și femei și bărbați și coconi. Era ceteră, zongoră și dobă, să aducé di pă sate. Juca tăți roată doi cu doi, Învârtita și Feciorescu și Jurelu, cu fete și feciori.

Miri din Sarasău; foto: colecția Anuța ȘIMON